

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	12 kor.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy szám ára	24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felölös szerkesztő:

HAJTS BÁLINT.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	16 kor.
Fél oldal	8 „
Negyed oldal . . .	4 „
Nyolczad oldal	2 „

Ultramontan dogmatika.

Napjainkban gyakran esett szó Liguori Alfonzról (1696—1787) a redemptorista-rend alapítójáról. Nevezettet főleg a múlt század pápai tisztelték meg a legkülönbféle módon. VII. Pius 1816-ban boldoggá avatta; XVI. Gergely 1849-ben szentté avatta. Végül IX. Pius, aki tudvalevőleg theologiai területen elsőrendű ignoráns volt, 1871-ben a „doctor ecclesiae” címmel ruházta fel. Azóta már katolikus részről is akadtak egyesek, akik kimutatták, hogy bizony Liguori a theologiai tudomány terén nem alkotott semmi különöset, hanem csak a régibb alkotásoknak volt igen szorgalmas reproducálója. Ez azonban nem akadályozza az ultramontanizmust abban, hogy Liguorit az egyházi ég elsőrendű csillagának ne tekintse. Így nem lehet csodálni, hogy ujabban a következő mű jelent meg a redemptorista rend és a pápa engedélyével a könyvpiacra: „S. Alphonsi Mariae de Liguori ecclesiae doctoris opera dogmatica ex Italico sermone in Latinum transtulit, ad antiquas editiones castigavit notisque auxit Aloysius Walter. Romae 1903. Ára 25 márka. — Lássunk úgy taláalomra néhány szemelvényt. Meglehetősen érdekes már az is a mit Liguori a *tisztító-tűzben időző lelkek visszatéréséről* mond. Szerinte ezek e világon látogatókat eszközölhetnek. Bizonyítékul Szent-Ágoston két állítására hivatkozik. Ezenkívül azonban a visszatérésnek több esetét is felemlíti. Így utal Szent-Szevér kölni püspökre, aki, papjainak egyike előtt megjelent és kijelentette előtte, hogy a tisztító-tűzben van. (II. kötet 546. l.)

Kitűnően értesült Liguori az *Antikrisztus személyére* nézve. Anyja egy zsidó szájha, apja természetesen szintén zsidó. Hazája Babylon. Kora ifjúságától kezdve az ördög szállotta meg és mindig gonosz volt. Ezenkívül azonban igen okos és a varázs művészetben rendkívül járatos. Szent-séget szinlel és így sikerül neki az, hogy a templomokban Istenként imádják. Tetszhalottnak tettei magát, hogy feltámadhasson. Székhelye Róma lesz, vagy a mi valószínűbb Jeruzsálem. Világuralma pontosan 3 évig és 6 hónapig tart és halála után kerek 45 nap múlva lesz a végítélet napja (II. köt. 548—553. l.) A mű szerzője a *jövendő asztronómiájában* is bámulatosan járatos. A végítélet napja után a világegés következik be. Ez azonban meg nem semmisíti a világot, hanem csupán szebbé varázsolja. Ebben a stádiumban a nap, a hold és a csillagok már nem fognak mozogni többé, de szilárdan állanak majd a nekik kijelölt helyen. Ebben a jobb világban állatok és növények sincsenek már. (II. kötet 595—598. old.) A leginkább meglepők azonban Liguori geologiai közleményei. Szerinte a föld közepén valóságos lángoló tűzzel telt tér van, melyben a pokoli kinokra ítéltek tartózkodnak. Nézete szerint — tekintettel a tűzhányó Vesuvra, Aetnára stb. — ez a pokoli tér nem is lehet valami nagyon messze a föld felületétől. Itt a legborzasztóbb hőség a legdermesztőbb hideggel váltakozik, ezenfelül pedig minden tűz mellett nagy sötétség uralkodik és csúnya bűz árad szét. (II. köt. 599—604). Nyilvánvaló, hogy égető szükség volt arra, hogy Walter Alajos redemptorista barát a munkát anno Domini 1903. újból ki-

adja, mert hiszen az a 25 márkát testvérek közt is megéri.

(„Das Freie Wort“ 1903. évf. 18. száma után.)

A

Magyarországi evangélium szerint reformált

és

ágostai hitvallású evangélikus egyházak

v é l e m é n y e

az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtásáról.

Összeállította: az ev. ref. egyetemes konvent s az ág. ev. egyház egyetemes gyűlésének, a két protestáns egyházat közösen érdeklő ügyekben kiküldött vegyes bizottsága, a Budapesten. 1903. november 19-én tartott közös gyűlésében.*

(Folytatás.)

B) A kegyuraságból folyó szolgáltatások.

Magyarországon, sajnos, még mai napig is érvényben áll az a jogszabály, hogy az ugynevezett kegyur, tekintet nélkül hitvallására, tekintet nélkül arra, hogy valamely birtoknak nem mint örökös, hanem mint készpénzen vásárló jutott birtokába: köteles a róm. kath. egyház személyi és dologi kiadásaihoz hozzájárulni, sőt sok helyütt azokat kizárólag sajátjából fedezni. Hogy ezen sérelmes állapot az 1848. évi XX. t.-c. 2. §-ban kimondott elvvel homlokegyenest ellenkezik, azt kimutatnunk nem kell.

Midőn tehát az 1848. évi XX. törvénycikk végrehajtását kívánjuk, követeljük a kegyurasági viszonynak megszüntetését, még pedig oly módon, hogy az ebből eredő jövedelemfogyatkozás kárpótlása kizárólag azon vallásfelekezet hiveire háríttassék, amelynek egyháza a kegyuri jog megszüntetése folytán elvesztett jövedelmet élvezte.

A kegyurasági viszonyból kifolyó terhek nemcsak jogtalanok, hanem gazdaságilag is sulyosan terhelik a magyar földbirtokot, és különösen erősen igénybe veszik a magyar városok évi költségvetését, amelyhez természetesen a protestáns lakosság is hozzájárulni köteles. — A városok ezen kegyuri terhek viselése alatt görnyedvén, a katolikus egyház céljain kívül más kulturális célokra alig képesek valamit fordítani, holott a segélyezésben az 1868. évi 53. t.-c. 23. §-a éatelmében igazságos arány szerint min-

den ottan létező vallásfelekezet részesidendő lenne.

Milliókat adóz az ország lakossága a kegyurasági terhekre. — Példaképen csak a főváros költségvetésével kívánunk foglalkozni.

A főváros a kegyurasági jog címen fedezi a fővárosban létező róm. katolikus egyházak összes személyi és dologi kiadásait. — Az 1903 évi költségvetésben elő van irányozva:

1. róm. kath. egyházi személyzet járandóságaira 128,248 kor.

2. Plébániák házbérére 74,900 kor.

3. Fűtőanyag, faátalány és templomfenntartási költségre 5464 kor.

4. R. k. egyházak építésére és nagyobb javítására 475,172 kor.

5. A ferencvárosi róm. kath. plebánia világitásának kárpótlására 2000 kor.

Ezenfelül a főváros által az összes vallásfelekezetnek kiadott 300, 200 kor. egyházi és hitoktatási segélyből kap a róm. kath. egyház 151, 800 kor. kap tehát a fővárostól összesen 837,584 kor.

Ha hozzávesszük még, hogy ezenfelül a város több róm. kath. nevelőintézet, árvaház és más közintézeteket tetemes segélyezésben részesít, hogy a fenti összegben a kórházakban alkalmazott róm. kath. lelkészek fizetése nincs befoglalva, hogy a rendkívüli építkezési kiadás évről-évre emelkedik, hogy plébániák bebutorozására a főváros minden új választásnál sok ezer forintot költ, hogy idegen földről bevándorló szerzeteseknek (lazaristák) ingyen telkeket ajándékozik, akkor bátran állíthatjuk, hogy a főváros kerek összegben évenként egy millió koronát áldoz a róm. katolikus egyház céljaira. — Mily elenyészően csekély ehhez képest az a 89,800 korona segélyösszeg, amelyet a protestánsok kapnak!

És amint így van ez a fővárosban, így van a vidéki városokban is. — A kegyuraságból folyó igaztalanság érezhető különösen a kincstári birtokokon is. — A mezőhegyesi ménésbirtokról már megemlékeztünk, ugyanezek az állapotok léteznek Máramarosban, ahol a máramarosszigeti piaristák társháza és az apácák, továbbá 10 róm.

kath. plébános, 25 tanító és egyházzsolga, 22 görög kath. plébános és 13 tanító 4 szolga, tetemes személyi járandóságai az államkincstárból fedeztetnek.

Az aradi kincstári jószágigazgatóság utján 136 r. katolikus és görög katolikus plébános, tanító és egyházfit részesít ellátásban az államkincstár. — Ezeknek az ellátási költsége évenként csak készpénzben 115,222 korona. Ezenkívül mintegy ezer köbméter tűzifa s negyedfélezer kat. hold föld.

Nem állnak rendelkezésünkre azok az adatok, amelyekből a kegyurasági terheknek kétségtelenül milliókra rugó összegét megállapíthatnók. De e helyen nem is az utolsó fillérig való pontos kiszámítás a fődolog, hanem annak a ténynek tiszta megvilágosítása, mely szerint hazánkban a tökéletes jogegyenlőség és viszonyosság elvének sérelmével, a haza polgárainak egyházi adókkal való túlterhelése roppant aránytalanságokat tüntet fel. Nem elég, hogy ugyanazon hazának evangéliomi vallásu polgárai saját filléreiből fizetik lelkészeiket és tanítóikat, hanem azonfelül még régi, elavult és törvényes szempontból kifogás alá eső intézmények folytán különféle címek alatt kénytelenek, a gazdag uradalmakkal és állami eredetű alapítványokkal és alapokkal bővelkedő róm. kath. egyház szükségleteinek fedezéséhez is járulni.

A modern államnak azon fő elve, mely szerint az állam, a haza összes polgárait egyenlő bánásmódban tartozik részesíteni, nálunk, fájdalom, még nincs megvalósítva. Sőt ellenkezőleg! A kegyuri jog, a városokkal szemben, újabb időben oly igazságtalannul alkalmaztatik, hogy képes felháborítani a legszelidebb lelkű polgárok igazságérzetét is.

Magyarországon nincs egyetlen egy kegyuri joggal bíró város sem, mely csupa róm. kath. vallásu polgárokból állana; sőt ki lehet mutatni, hogy némelyekben a prot. evang. lakosság van többségben. A középkori kegyuri jog alapján, az evang. prot. vallásu polgárok is tartoznak a kegyuri terheket viselni, de mikor arról van szó, hogy a kegyurasággal együtt járó, attól elválaszthatatlan kegyuri jogokat (pl. plébános választás-

nál) is kell gyakorolni: akkor sok helyen a jogérzet megalázásával és az osztó igazság kicsufolásával, nem csupán összes lakossága, nem is ennek törvényes képviselője, hanem csakis kath. tagjai gyakorolhatják a jogot. Már pedig mindenki tudja, hogy a politikai községek patrónusi jogát csakis azok a szervek gyakorolhatják, melyeket a községi törvény felállít, tehát a képviselő testület vagy a tanács és pedig csak azon összetételben, melyet a törvény kötelezőleg előír. Ezen joggyakorlatától vallása miatt senki el nem zárható. Mégis nálunk, felsőbb rendelet folytán, a képviselő testület nem katolikus tagjai eltiltatnak jogaik gyakorlatától.

A törvény, jog és igazság ilyettén gyakorlása folytonos izgalomban tartja a kegyuri városok lakosságát, akik felett a kath. püspöki önkény a legridegebb formában érvényesül. Mennyi önkény követtetik el ily cím alatt az országban, arról elszomorító tanubizonyosságot tehet Eperjes, Debrecen, Besztercebánya, Breznóbánya, Körmöcbánya, Gölnicbánya, és más városok protestáns lakossága.

Követeljük tehát, hogy az 1848. évi XX t.-c. 2. §-a oly szellemben hajtassék végre, hogy a róm. kath. vagy görög katolikus egyház, kegyuri terhek címén a nem-katolikusoktól semmiféle szolgáltatást ne követelhessen és hogy a kincstár, a szabad kir. városok és községek által kegyuri jog címén teljesített szolgáltatások helyébe, az 1868. évi 53. t.-c. 23 §-ában szabályozott, az összes vallásfelekezetekre kiterjedő, és az egyes vallásfelekezeteknek a lakosság számához képest megállapítandó és a község vagyoni erejéhez mért segélyezés lépjen. — A plébániák ezen rendelkezés folytán esetleg szenvedett jövedelem fogyatkozásának pótlására nézve egyedül az 1790—1. évi XXVI. t.-c. lehet az irányadó.

(folyt. köv.)

Belföld.

Pályázati eredmény. A dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület 1901. évi közgyűlésén Dr. *Mesterházy* Gedeon úr, a kerület világi aljegyzője, 400 korona pályadíjat tűzött ki ily című munkára: »A val-

lásosság hanyatlásának okai s az evang. hitélet felélesztésének eszközei.«

A pályázati hirdetésre, a kiszabott határidőig 9 munka érkezett. A munkák megbírálására kiküldött bizottság, mely Bancsó Antal, Horváth Sámuel, Kund Sámuel, Dr. Ostffy Lajos és Poszvék Sándor tagokból állott, január hó 25-én tartotta meg ülését Sopronban főtiszt. s mélt. Gyurátz Ferenc püspök úr elnöke alatt. A bíráló bizottság ezen ülésén felvett jegyzőkönyvnek közérdekű részét ezen az úton tesszük közzé a következőkben:

1. A bíráló bizottság mindenekelőtt örömmel jelenti ki, hogy a hirdetett pályázat mindenkit kielégíthető szép eredménnyel végződött, ami szemléhető egyrészt a munkák számában, annak bizonyosságára, hogy a nagyfontosságú pályakérdés elég széles körben keltett méltó érdeklődést. A szép eredmény szemléhető másrészt a munkák minőségében, amennyiben a bíráló bizottság több olyan munkát talált, mely komoly figyelmet érdemel. Érdemre nézve különösen 3 munkát emelt ki a bíráló bizottság, melyeknek jeligéi a következők: 1. »Az egészségesek nem szűkölködnek orvos nélkül, hanem a betegek.« — 2. »II. Kor. 10:3—5.« — 3. »Várjatok nagy dolgokat Istentől és tegyetek nagy dolgokat Istenért! Carey.«

2. A pályadíjat a bíráló bizottság beható megbeszélés után a »Várjatok nagy dolgokat . . . sat« jeligéjű munkának ítélte oda. Ebben az ítéletében döntőnek vette a bíráló bizottság azt a nagy szorgalmat és szeretetet, mellyel e munka szerzője dolgozott, amely szorgalom kivált a téma általános részének kidolgozásában kellő sikert is elért. — annak a kérdésnek kifejtésében t. i. hogy mi okozza korunkban általában és mindenütt a vallásos élet hanyatlását s mik lehetnek az orvoslás általános eszközei. Ennek az általános kérdésnek kifejtésében, az idevágó szakirodalomnak széles körű felhasználása útján, — tisztán tudományos szempontból — a szerző meglehetősen tökéletes munkát nyújtott. Igaz, hogy a munka e részének tökéletessége a munka másik, gyakorlatiasabb részének rovására esik, amely résznek t. i. hazai viszonyainkra s különösen hazai evang. egyházunk viszonyaira való tekintettel kell vala a kérdést kifejtenie, ami aztán az elméleti tudományos érték mellé biztosította volna a munkának a gyakorlati alkalmazhatóság értékét is. Ezt a hiányt azonban, az általános rész szépségei mellett, a bíráló bizottság nem vethette nagyon súlyos beszámítás alá, mivel ez a hiány a többi munkákban is megvan.

Ennek a jutalmazott munkának szerzője, a felbontott jeligés levélke szerint, *Hetvényi Lajos*, vallástanár a soproni ev. főgimnáziumban.

3. A bíráló bizottság a fentebb kiemelt 3 munka közül a másik kettőt, t. i. »Az egészségesek nem szűkölködnek orvos nélkül, hanem a betegek.« — »II. Kor. 10:3—5.« — jeligéjűket dicséretre méltónak ítélte, azzal a kijelentéssel, hogy ha e munkák szerzői jeligés levélkéik felbontásába beleegyeznek s e beleegyezésüket főtiszt. s mélt. Gyurátz Ferenc püspök úrnak bejelentik, úgy a bíráló bizottság utólagosan az ő neveiket is köztudomásra hozza.

Egyébként pedig a bíráló bizottság ezen az úton az összes munkák szerzőit értesíti, hogy munkáik átvétele ügyében a kellő igazolással forduljanak főtiszt. s mélt. Gyurátz Ferenc püspök úrhoz. A bíráló bizottság megbízásából közzé teszi:

Bancsó Antal.

Szakvizsgálati és pályamű-tételek theol. intézeteinken. *Pozsony. Szakvizsgálati írásbeli dolgozatok tételei:* 1. Exeg. theol.: »A végítélet képzete az ó- és új testamentomban.« — 2. Systh. theol.: »A scholasztikusok válságelmélete, különös tekintettel Aquinói Tamás, Abaelardus és Anselmus tanaira.« — 3. Gyak. theol. Szentbeszéd: Luk. XXIV. 36—47, (magyar) — Efez. II. 19—22 (német) es I. Ján. IV, 7—12 (tót) alapján.

A *Péczy-féle pályadíjra* a következő tételek tűzettek ki: 1.) Hase és Tschackert polemikájának párhuzamos ismertetése. 2.) A lelkipásztorkodás és a belső missió helyes viszonya.

Eperjes. Az idei *szakvizsgákra* kitűzött témák a következők: *Új szöv. exeg.* — »Pál apostol megváltás tana;« *Ó szöv. exeg.* »Jesajacli 52—53. fejezetének magyarázata, vonatkozással a messiási eszmére.« *Systh. theol.* »A kereszténység befolyása az emberiség művelődésére.« *Egyházi beszédre* textusok: — Phil. III. 8—14. II. Luk. X. 38—42.

A »Szentgyörgyi Gusztáv«-féle ösztöndíj témája: »A biblia tekintélyéről.«

Sopron. Szakvizsgálati témák. I. Amos VII.—I—X—17. v. magyarázata, különös tekintettel a profetismus lényegére s történetére, vagy: János ev. I. 15—28 v. magyarázata főtekintettel Keresztelő János keresztségének jellemzésére. 2. A kereszténységnek mint kegyelmi eszköznek jelentése, vagy: Törvényszerűség és erkölcsiség. (A kettőnek jellemzése és egymásra való kölcsönös hatása.) 3. Egyházi beszéd a ft. püspök által kijelölt szövegre.

A győri egyházmegye elnökségének megbízása lejárván, a választó egyházközségek 1903. dec. 31-ig beadták szavazataikat az új elnökségre. A szavazat felbontás alkalmával kiderült, hogy az egyházmegye községei egyhangúlag az eddigi elnökséget kívánják az egyházmegye élén látni. Így tehát megmaradt esperesnek *Horváth Sámuel* théti lelkész, felügyelőnek *Barcza Géza* théti földbir-tokos.

Lemondás—választás. A *nagyszalóki* (szepes-megyei) egyházközség agg lelkésze *Schönwieschner* János hivataláról lemondván, az egyházközség a lelkészi állásra *Faix Mihály* hollólonneci lelkészt hívta meg, ki a meghívást el is fogadta.

Beiktatások. A *nemeskéri* egyházközség új lel-

készét: *Berecz* Gábort január 24-én iktatta hivatalába Laucsek Jónás esperes. — Ugyancsak január 24-én iktatta hivatalába — amint azt a múlt számban jeleztük — *Varga Gyula* esperes ifj. *Perkoláb* Gyula a zalaegerszegi missziói egyház fiatal lelkészét.

Új felügyelő. A debreceni ev. egyházközség január 26-án tartott közgyűlésében az elhalálozott *Boczko* Sámuel helyébe egyhangúlag *Tolnay* Kornélt választotta meg felügyelővé.

Belmissió ügy. A szepesbélai ifjúsági egyesületnek jan. 17-én tartott közgyűlésének jelentéséből: Az egyesület a múlt évben 17-szer lépett fel nyilvánosan előadásaival és négy hangú énekeivel rendszeresen nagy közönség jelenlétében. Az ünnepek alkalmával az áhítatosság emelésére a templomban szintén közreműködött. Az egyesület 90 tagot számlál. A következő lapok állanak rendelkezésére: „*Politisches Volksblatt*“, — „*Magyar Szó*“, — „*Vasárnapi Ujság*“, — „*Wiener ev. Hausfreund*“, — „*Di Jugendhilfe*“ (Organ für entschiedenes Christenthum) — „*Die Gartenlaube*“ — „*Ev. családi lap*“ — „*Pommerscher Hausfreund*“ — „*Die Glocken*“ — „*Die Missionstaube*“ — „*Illustriertes Jugend-Blatt*“ — „*Der Lutheraner*“. Az utóbbi három ajándék Amerikából.

Szép adomány. A szepesbélai ev. nőegyesület a barlangligeti ev. kápolna építésére 1000 koronát adományozott.

A dunántúli egyházker. főiskolai nagybizottságának gyűlése. (Tanítónőválasztás. — Tanítóképző-intézet építkezési ügye. — IV. évfolyam a soproni theológián). Január 25-én tartotta nevezett bizottság gyűlését Sopronban. A megüresedett kőszegi leányiskola tanítónői állásra egyhangúlag *Kaffka* Boriska okl. polg. isk. tanítónőt választotta meg.

Beható eszmecsere tárgyát képezte a soproni ev. tanítóképző intézet építkezési ügye. A bizottság az építkezés szükségét belátta; előkészítését a pénzügyi-bizottságra bízta. Részletesebben a júniusban tartandó nagybizottsági ülésén tárgyalja az ügyet.

Elhatározta a nagybizottság, hogy szeptemberben megnyitja a theológián a IV. évfolyamot. A tanórák beosztását a jelenlegi tanári kar magára vállalta. A kerületet tehát úgyszólván semmi költség sem terheli.

Pályamű bírálat. Ugyancsak január 25-én tartott a dr. *Mesterházy* pályamunka bíráló bizottság ülést. Beérkezett 9 munka. A bíráló-bizottság tagjai külön-külön készítettek bírálatot; az összefoglaló bírálatot Bancsó Antal theol. tanár szerkesztette. (A bírálatot lapunk más helyén hozzuk.) A 400 kor. pályadíjat egyhangúlag „*Korunk és az evangélium*“ című terjedelmes, részletekbe hatoló munka, — „*Várjatok nagy dolgokat Istentől, tegyetek nagy dolgokat Istenért*“ — jelligével nyerte el. A jelligés levél felbontatván, — a mű szerzőjeként

Hetvényi Lajos soproni ev. főgymn. vallástanár tünt ki.

Folyó évi január hó 25-én tartotta a pénzügyi bizottság is ülést Sopronban, — a hol a szegény gyülekezetek, missió pontok és hitoktatók segélyezésére szolgáló közalapi segély osztatott szét.

Mindegyik biz. ülésen részt vett főtit. Gyurátz F. püspök úr miut elnök.

A fejér-komáromi ág. h. evangélikus egyházmegye rendszeresítvén a másodfelügyelői és alesperesi állásokat, az ezekre beadott szavazatokat mult hó 25-én bontotta fel az e célból kiküldött bizottság, másodfelügyelővé egyhangúlag dr. Kéler Zoltán egyházmegyei törvényszéki bírót, alesperessé pedig ugyancsak egyhangúlag Gáncs Jenő székesfejérvári lelkészt választván meg.

Iskolai ünnepély a Dunáninneni ev. kerület polg. I. iskolájában *Modorban*. A modori ker. polg. I. iskolában f. évi jan. 28-án szép ünnepélynek voltak tanúi. Az ünnepélyt az iskola egyik buzgó létesítője s jelenleg is fáradhatatlan vezetője Hollerung Károly esperes nevenapja alkalmából rendezte az iskola igazgatósága. Délután 5 órakor zsűfölfölásig megtöltötte a távolabbi vidékről is szép számban megjelent közönség — az iskola egy e célra feldíszített termét.

Az ünnepély gyors egymásutánban változatos program mellett folyt le. Volt ének, szavalat, zongorajáték, élő képek. A program valamennyi pontja jól sikerült, különösen sikerült volt a »kurucz dalok« és a »virágok ébredése.« (élőkép.) A program többi pontjai voltak »Üdvözlő ének« Joacintól, »Felköszöntő.« »Tündértánc« zongorán. »A Grachusok anyja« élőkép. Tarantella Schytte-től. »La licon á la pompee. Per. I. Aicard« monológ. »Spichuhr« zongora. »Nanike« Chopintól. »Tündérlak« Rudnyánszkytól, szavalat. »Magyar rapsódia« Horváth-tól és az élő említett két szám s végezetül »Kochstudien in der Musterküche« c. tréfás bohóság. A közönség egy élvezetes estét töltött az új intézet falai között, a mely nagy ambícióval igyekszik hivatásának megfelelni. Az intézetben észlelt, példás vezetés, a derült szellem a mely falai között uralkodik — kedves vendégmarasztalók voltak az ünnepség után is — midőn is helybeli és vidéki vendégek barátságos lakomára gyűltek össze az intézet ebédlő termében s midőn tósztokban éltették az intézet lelkes alapítóját s vezetőjét. Hollerung Károly esperest, kinek e helyen is kívánjuk hogy még számos ily ünnepségben teljék része s legyen öröme.

Külföld.

Roma locuta est! Közvetlenül karácsony ünnepe előtt hirdette ki a pápa meghagyásából *Stein-*

huber jezsuita biboros, mint az index-bizottság elnöke, hogy Loisy apát, sorbonnei tanár összes művei a tiltott könyvek hírhedt indexébe kerültek. Szerzőjük egyszerű falusi lelkész volt, majd alapos kritikai tanulmányai alapján theol. doctorátust és tanszéket nyert Párisban, a hol a „kath. intézetben“ 1893-ig működött. Itt azt tanította, hogy a pentateuch mostani alakjában nem Mózesétől való, hogy a teremtés történetének mythikus jellege van stb. E kritikai nézetei miatt a párisi érsek tanszékétől megfosztotta s egy dömés kolostorba tanítónak küldetett. Itt tovább folytatta bibliai kritikai tanulmányait, mignem a kormány 4 évvel azelőtt a sorbonne egyik tanszékével kínálta meg. Zavar-talanul folytathatta itt történetkritikai tanulmányait tekintet nélkül arra, hogy egyeznek-e ezek az egyház tanaival vagy sem? Ujabb eretnek tételei így hangzanak: az evangéliumokban sok a nem hiteles részlet; a 4-ik evangélium sem hiteles; Krisztus istensége nincs az evangéliumokban eléggé beigazolva stb. — bár másrészt több ízben is módot és alkalmat keresett az egyházi tannal való megbékélésre. De nagy ellensége, Richárd (méltatlan névrokona az egykori nagyhirű bibliai kritikusknak, Simon Richárdnak) párisi biboros érsek nem nyugodott s a papoknak és a laikusoknak „Evangile ethnique“ c. művének olvasását megtiltotta. Ebben Loisy „hamis tévtanokat hirdet az irás és a hagyomány tantekintélyéről, a Krisztus istenségéről, a megváltásról és feltámadásról, az eucharis-tiáról s a püspökség és pápaság isteni eredetéről“ stb. Ennek az érseki tilalomnak Loisy alávetette magát, de hogy a nagyszámú támadásokkal szemben megvédje magát, egy kisebb iratban tette közzé kritikai álláspontját, a mivel még jobban ingerelte föl maga ellen a biboros érseket, a ki hogy elíteltetését kieszközölje, azonnal Rómába szaladt. De XIII. Leó pápa, az okos diplomata halasztotta a dolgot, míg nem X. Pius. a „kegyes pápa“ tárgyalásba bocsátkozott a párisi érsekkel, mely tárgyalásnak eredménye Loisy elíteltése. Az érsek jól számított, a midőn a jezsuitákat nyerte meg ügyünk. A szerző természetesen akadály nélkül taníthat a sorbonneban, mert a kormány nem igen bántja — a kath. intézetek hallgatói azonban nem látogathatják az ő előadásait. Iratait továbbra is mohón olvassa a reformokra hajló francia papság. Sőt főpapok is tartoznak az ő olvasói közzé. Im ilyen Róma tridenti-vatikáni hatalomszózata a tudományos kutatás szabadsága ellen! Krauss, Schell, Ehrhard és Loisy számára nincsen hely a kath. tudományban! De mi volna a modern eszmevilágból, ha sikerülne a tiltott könyvek hírhedt jegyzékében foglalt szellemi termékeket eltüntetni?! Róma kerüli a tudományos világosságot s ez az ő végzete és veszedelme!

Weinl „Jézus a XX. században“ c. meglehetősen negatív irányú műve ellen Lepsius előadásokat tar-

tott Solingenben Jézus életéről. Közelebbről apologetikai alakban azt a három kérdést fejtegette: ki volt Jézus, miért halt meg Jézus s feltámadott-e Jézus? Összehasonlította a legújabb vallástörténeti theol. iskola (Strausstól Weinelig) Krisztus képét az evangéliumok és az apostolok képeivel, s arra az eredményre jutott, hogy a modern theologia Krisztus képe nem lehet „vallási heros“ ki a maga suggestiv hatásaival hű tanítványokat szerzett, mignem a zsidó utópikus messiási eszmén hajótörést szenvedett. Mély vallásos pszichológiával és történeti hűséggel rajzolta meg Lepsius az istenember történeti személyiségét, annak példányképszerű vallásos erkölcsi vonásait, az „atya és a fiú“ egyetlen viszonyát s Jézus elíteltetésének aktáit és indokait. Második előadásában megkapó vonásokkal festette az új szöv. okiratok alapján az isteni igazság és szeretet harmonikus egységét Jézus kien-gesztelő és megváltó halálában; s visszautasította az Isten „vérszomjáról“ szölv. hagyományos zsidó és modern theol. képzeteket. Végül utolsó felolvasásában Jézus feltámadásának az egész öskereszténység hitében való történelhittani gyökerezését ejtegette s kimutatta az apostoli iratoknak feltétlen történeti megbízhatóságát. Mint olvasom, az előadások egyikén maga Weinl is volt jelen s s jelen volt nagyszámú művelt — liberális és pozitív irányú közönség gyönyörködött a 2 tudós között kifejlődött érdekes és tanulságos vitában.

A Szászország. Pestalozzi-egylet múlt (59.) évi jelentése szerint segélyezett 1061 tanítóözvegyet, 984 árvát, 12 családot, 47 tanítót, 1 tanítónőt, 23 nyugdíjas tanítót s a drezdai otthonra 70744 mármárkát adományozott. Tőkevagyonra 501439 márka, míg a külön kezelt Berthelt-alapítvány összege 312502 márka. A számok beszélnek. Ilyen összegekkel lehet már enyhíteni a tanítók családjainak Németországban is észlelt nyomorán! — Tanulságos az is, hogy a württembergi ev. tartománygyházban az elmúlt évben elhunyt 12 lelkész, nyugdíjba vonult 14 nyugdíjas lelkész meghalt 9. A működő lelkészek nesztora 75 éves. Betöltöttek 93 lelkészi állást, ebből egy udvari lelkészt 5 dékánágot. Az első theol. lelkészi vizsgát megállotta 26 kandidátus, a másodikat 45. Lelkészi képesítése van 128 kandidátusnak. Az alkalmazottak éveinek átlaga 31. 7 lelkész más pályára lépett. Az összes nem állandóan alkalmazott s nem véglegesített lelkészjelöltek száma 353, ez év elején volt 336. Württembergben tehát káplánhiányról épen nem szólhatnak. báresak mi is azt mondhatnak!

A szászország. tartománygyház belső életéből közölhetjük a következőket: A főegyházi tanács hivatalos adatai szerint az elmúlt évben áttért az ev. tartománygyházba 1023, kitért 1306 egyén. Az előző évben volt 1027 az áttértek s 866 a kitérték szám. Az áttértek közül 854 róm. kath. 31 zsidó volt, — a kitérték legnagyobb része is a római kath.

egyháznak szóllott. Az át- és kitéréseknek ez a hullámzása mindenesetre szomorú jelenség az egyházak életében. A vegyes házasságok képezik itt is az át- és kitérések forrását. Az utolsó öt év alatt a kitérések az ev. tartományegyházból 635-ről 1306-ra emelkedtek, a mi mindenesetre meggondolandó valami. A kath. egyház mellett a prot. szekták is hódítanak, a melyek közzé főleg a met-hódisták és apostoli gyülekezetek tartoznak. De jellemzők a további statisztikai adatok is. Így nevezetesen a születések száma 96, 3%-ról 96, 1% szállott alá, a keresztelesek száma 2282-vel apadtott. Házasságkötés 266-al és egyházi megáldás 171-el volt kevesebb az előző évben. Tiszta ev. házaspár volt 98,7%, az előző évben 99%. A vegyes házasságok közül 88,4%, az előző évben 89,7% volt ev. szertartás szerint megáldva. Vegyes szülőknél 1000 élő gyermeke közül 918 ev. módon keresztteltek. A konfirmáltak száma 5788-al több volt, mint az előző évben, míg a vegyes házások konfirmánsainak száma 229-el emelkedett. Haláleset volt 98,5, az előző évben 98,3%. Az úrvacsorában részesült 40%, illetve a lakosság 42,2%-a. A nagyvárosokban hanyatlott az úrvacsorázók száma. Egyházi tiszteleti jogaitól megfosztatott 958, az előző évben 1020 egyén. Az egyházi alapítványok összege 845398, az előző évben volt 1900127 márka, a miben azonban egy 900000 márka külön ephorális hagyomány is foglaltatik. A kollekták eredménye 178112 márka, a miből 34318 márka a misszióra, s 23 ezer a bel-misszióra s a Gusztáv Adolf egyletre esik. 13 új lelkészi állás létesült, 7 templom épült, s 138 egyházlátogatás volt. A lelkészek fiainak otthona alakulóban van. Az erkölcsi állapotokat tekintve: az öngyilkosok száma 1192-ről 1268-ra emelkedett. A törvénytelen születések alászállottak, s 17594 esetből 1268-ra emelkedett. A törvénytelen születések alászállottak, s 17594 esetből 6400 utólag törvényesített. A házassági elválások száma 764-ről 844-re emelkedett. Nem ártana, ha koronként mi is a statisztika világánál tekintenénk a mi közegyházi állapotainkat!

Az *ágostai illetőségű Fuggerek* voltak az XV-XVII-ik században a német nemzet római szent birodalmának Rothschildjei. Hogy milyen szerepet játszottak azok a 30 éves háború ideje alatt a valóságos ügyekben, az eléggé ismeretes, valamint ismeretes a Fuggerek bankházának élénk összeköttetése az indulgentiák árulogatásával. A Luther korabeli árulogatásra vonatkozó okmányok, a melyeket Schulte tanár a vatikáni levéltárban fedezett föl s a melyeknek közzétételét a német birodalmi kancellár tülságos pápas sympathiából állítólag nem engedélyezte, a pápai szék s a Fuggerek bankháza közötti üzleti levelezéseket tartalmazzák, mely bankház a bűnbocsátó cédulák eladásából befolyt összegek bevételezésével volt megbizva. A Fuggerek háza egész déli Németországgal számolt be s

a beérkezett összegeket („peccata germanorum“) a vatikáni kincstárba szállította. Mindezek a dolgok a történelemből eddigelé is ismeretesek valának. Az új okiratokból azonban hihetőleg megtudjuk azokat az összegeket, a melyeket az indulgentia — vásár a pápai széknél jövedelmezett.

Eperjes.

Dr. Szlávik Mátyás

Irodalom.

Az Érdekes Könyvtár szépirodalmi havi folyóirat, mely már első januári füzetével is magára vonta a közfigyelmet, közölvén Mikszáth Kálmán „A batus zsidó lánya“ és „Pletyka“ című gyönyörű elbeszéléseit, — most megjelent februári füzetében újból, nagy lépéssel haladt előre kitzűzött célja felé. — Minden betűje — elsőtől az utolsóig — magyar író munkája, számüzve vannak belőle a külföldi selejtes regény- és elbeszélés-fordítások, s a legkiválóbb magyar írók legjobb munkáit adja a közönség kezébe. A füzet páratlanul gazdag tartalmából kiemeljük Eötvös Károly „Két bíró kútja“ című remek elbeszélését, mely egyike a legkiválóbb legzamatossabb, tősgyökeres magyar nyelvezettel megírt novelláknak. Magyar a levegője, magyarok az alakjai Gárdonyi Géza „Kéttéle nóta“ című novellájának is. A nagynevű szerző ebben is csillogtatja hasonlíthatatlan magyaros irányát, kedves humorát. Belső értékre nézve méltán sorakozik az előbbi kettőhöz: Jakab Odön „Vulkántulajdonos“ című elbeszélése, kedves derűs milieujével, és elsőrendű munka Szabó Endre „Vándorló uraság“ című életképe is; köztünk élő, s rendkívül éles megfigyelőképességgel megrajzolt alakjait a jóízű magyaros humor derűje aranyozza be. A költészetet Dalmady győző, a Kisfaludy-társaság kiváló tagja képviseli. Ezen kívül nagyon érdekes az ismeretterjesztő apróságok rovata, ugyszintén az „Érdekes könyvtár“ speciálitása, rejtvénypályázati rovat is. Speciálitásnak nevezzük, mert csak ez a lap nyújtja olvasóinak, azt a kegyezményt, hogy kivétel nélkül, minden egyes rejtvénymegfejtőnek egy szépirodalmi művet ad jutalomképpen. A dúsgazdag tartalom rendkívül előnyök mellett a folyóirat előfizetési ára példátlanul olcsó: negyed évre csak 1 korona, mely összeg az „Érdekes Könyvtár“ kiadóhivatalába (Budapest, V., Kálmán-utca 2.) küldendő. Nagyon ajánljuk a pártolásra méltó, előkelő színvonalu, hazafias vállalatot olvasóink figyelmébe.

Zur neusten Litteratur der Philosophie in Ungarn címmel *Dr. Szlávik*, eperjesi tanár tollából, Hermann Haacke, lipcsei cég kiadásában megjelent a „Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik“-nek egy különnyomata, melyben a szerző megismerteti a külfölddel, néhány hazai kiválóbb bölcsészünk kisebb-nagyobb műveit. Az ismer-

tett munkák a következők: *Jánosi B.* — Geschichte der Aesthetik, — *Böhm K.* — Die Aufgabe und das Hauptproblem der Wertheorie —, *Sebestyén K.* — Die Anfänge des griechischen Denkens von Thales bis Sokrates —, *Alexander B.* Studien über Diderot — és ugyanaz — Ausgewählte philosophische Werke von Diderot —, *Gál K.* — Brassai als Philosoph —, *Pekár K.* — Geschichte der Philosophie —. *Dr Székely.* — Kunst und Moral — (A szerző dicséretes munkát végzett, a midőn hazai bölcseleti írónknak a külföld előtti megismertetésére vállalkozott.)

Bölcsezettörténet. Irta dr. Horváth József. Első kötet. Ó-kori filozofia története. Első rész: bevezetés. Thalesről a sokratikusokig. Pápa, 1904. Ára 4 k. Nagy nyolcadrész 246 lap. Örvendetes, ha a bölcseztetterén, ahol talán leginkább elmaradt irodalmunk, eredeti tanulmány megjelenéséről adhatunk hírt. Részletesebb ismertetésére később térünk vissza.

Koszoru című kiadványsorozatának 1904. évi tíz füzetére pályázatot hirdet a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság. Kivántatnak vallásos elbeszélések, életrajzok, történeti képek és rajzok. A főfelvétel, az hogy az evangélium lelke buzogjon bennök, keresztyén vallás-erkölcsi erővel hassanak és tősgyökeres magyar nyelven szóljanak. A pályázat nyílt, bárki részt vehet benne, jelíges levélke nem szükséges. A közlésre elfogadott művek kis nyomtatott ivenként 45—50 koronával díjaztatnak. A füzetek terjedelme egy nyomtatott ívről kisebb, mástélnél nagyobb nem lehet. A kéziratok f. évi június hó 15-ig aláírott titkárhoz küldendők. Budapest, 1904. február 3-án *Szűts Farkas*, a M. P. I. T. titkára.

A burok és az angolok harca Dél-Afrikában, ámbár a mai napjainkban szokatlannak és újnak tűnt fel, tulajdonképpen majdnem évszázados s a mi napjainkban lefolyt harc éppen nem első, hanem az utolsó és befejező küzdelem volt. A mint az angol elem szaporodott, az angol nyelvet tették hivatalossá s a bíróságokban sem engedtek már helyet a hollandusnak. Még jobban elkeserítette a boérokat, kik egymástól távol, nagy majorságokban üzték a gazdálkodást, a rabszolgák felszabadítása. Ezért kárpótlást kaptak ugyan, de azt kevesellették és a rabszolgák helyett azon a néptelen vidéken nem igen kaphattak mezei munkákat. Az is bántotta őket, hogy az angol kormány igen barátságosan bánt akafferekkel, kik ellen, mint farmjaik gyakori megtámadói ellen, ők mindig készen voltak az irtó háborúra és az angolok ezen eljárását úgy magyarázták, mintha a vadakra akarnának támaszkodni ő ellenük. Mindezen okból körülbelül 1837-ben 10,000 boér kivándorolt új hazát keresni, távol az angoloktól Natálban. Eleinte független köztársaságot alkottak, de már 1843-ban ismét kénytelenek voltak elismerni az angol felső-

seget. Itt sem volt tehát nyugtuk. Egy újabb kivándorlás hűvösebb, az európaiakra nézve kellemesebb tartományokba vezette őket, az Orange és Vaal folyók mellékére, hol egy ideig független nemzeti létnek örvendhetek.

Most már úgy látszik, ennyi munka és viszontagság után a kérdés örökre be van fejezve és az angol fennhatósággal együtt biztonság és béke is költözik a sivár földre.

A Nagy Képes Vilhgtörténet most megjelent 205. füzeté a burokkal foglalkozik.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyuttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzetenként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Sárospataki Lapok. (XXIII. — 5.) — „A református egyház függő kérdései“ (folyt. és vége) Zoványi Jenő. — „Ev. ref. jellegű középiskolai értesítőink tanulságai a múlt évről“ (folyt.) Szuhai Benedek. — „Az apostolok cselekedeteiről írott könyv“ (folyt.) Harsányi István. — „Visszaemlékezések Mitrovicsra.“ — stb.

Protestáns Egyh. és Isk. Lap. (XLVII — 5) — „A debreceni egyetem,“ Raffay Ferencz. — „Mi van a bibliával!“ Ruttkay Gyula. — „A magyar protestantizmus“ Dr. Ruzsinszky Pál. — „Az evangélium a spanyolok között.“ Molnár János. — stb.

Debr. Protestáns Lap. (XXIV — 5) — „Az országos ref. tanáregyesületnek a vallás- és közoktatásügyi ministerhez intézett felterjesztése a tanári nyugdíjtörvény módosítása tárgyában.“ Dóczi Imre, Karai Sándor. — „Híres természettudósok vallásos nyilatkozatai.“ — „A debr. ref. kollegium adattára“ Balogh Ferencz. — stb.

Dunántúli Prot. Lap. (XV — 5) — „Hitoktatás a más jellegű iskolákban“ (vége) P. J. — „Az önálló életre vezetés“ (vége) Fülöp Gyula. — „A horvát-szlavon missió multja, jelene és jövője,“ Földváry Jenő. — stb.

Erdélyi Prot. Lap. (VII — 4) — „A bibliára támaszkodva védjük szabadságunkat,“ Báró Bánffy Dezső. — „A magyarországi evangéliom szerint“ reformált és ágostai hitvallásu evangélikus egyházak véleménye az 1848. évi XX t.-c. végrehajtásáról (folyt.) — „A kongrua elküldése,“ Culak Zsigmond. — stb.

Sárospataki Lapok „Ott van a régi nyomor a magyar protestáns egyház nyakán az egyházi adóban, ott van az iskola-teherben, ott van a szolgálmányokban, ott van a római kanonika vizitációnak ránk való nyomakodásában, ott a jogegyenlőség

nem élvezésében, ott van a lelkiismereti kényszernek velük szemben való alkalmazásában, ott van az állam hatalomnak a pápaságtól való többé-kevésbé függésében; aztán ott van a közönyösségnek lelket ölé hatalmában, az egykedvűségnek mulogatásában, a diplomák kerülgetésében, a protestáns öntudat erejének hanyatlásában, a mérhetlen alkalmazkodásban, a rosszul értelmezett szabadelvűségben és szabadságban, a protestáns felfogásnak és érzületnek a magunk részéről mások javára s a magunk rovására való kisajátításában stb.-ben stb.-ben.“

»Mindezek mellett még azt is felemlitem, hogy a tekintélynek való hódoltság is szaporítja a régi nyomort, mert mint közügyekkel foglalkozónak tapasztalnom kell, hogy nem az igazság kell az embereknek, hanem az hogy *kicsoda* mondja s írja s a híres magyar kálvinista önérzetnek meg kell haljonia némelyek szerint, ha miniszter vagy más e fajta hatalmi végrehajtó közeg, vagy egyházi közigazgatási funkcionárius szól és ír! Tapasztaltam, hogy a derekak meghajlása is kezd régi nyomor lenni s épen a protestánsok *tiltakozásában* jelentkező erejének az ellanyhúlása az oka sok bajnak és nyomornak.«

T E M E T Ő.

Kicker Illés 1846—1904.

Jeles tanerőkben nem épen szegény soproni felső egyházmegyénket súlyos veszteség érte; egyik legjobb tanfőfia, néhai Kicker Illés, előbb kaboldi, később volt ruszti tanító, f. é. január 21-én élte 58. áldásdús munkásságának pedig 38. évében bekövetkezett szívszélhűdés folytán, nincsen többé!

E jeles férfiú, Rusztnak születttje, Sopronban alig végezvén be képezdei tanulmányait, máris 1866. évben segédtanítónak hivatott meg néhai Ebner Sámuel, volt nagyérdemű s felejthetetlen kaboldi tanító mellé, ki mint végzett teológus, — mint néhai Müller Mátyás, volt nagynevű soproni lyceumi igazgatónak egykori instructora s mint általában kitünő tanerő s paedagógus, a fiatal Kickert is mint segédjét saját példájával annál jobban vezette be hivatásába! S a buzgó segédtanító oly annyira betanulta s beleélte magát hivatalába, hogy már 1867. évben a felejthetlen s poraiban százszorosán is megáldott Ebner halálával Kicker annak utódjává választatott s méltó utódja maradt is 1876. évig! Kicker Illés nemcsak ernyedetlen szorgalmú s példás magaviseletű, — hanem egyébként is áldott véralkatú szerény,

szolid s önzetlen levén, az akkoriban a kaboldi ev. iskolába járó Földi, felső-péterfai, mészvermi, cundrai és hársfalvi 150 tanuló a legnagyobb buzgósággal tanította; egy évtized alatt három kaboldi lelkésznek, — néhai Unger Jánosnak, Graf Józsefnek (jelenleg Bonyhádon) s néhai Weisz Józsefnek, mint-megannyi fáradhatlan buzgó lelki atyának, igazi munkatársa volt, nem ellensége, hanem támasza a lelkészi hivatalnak, a protestantizmusnak ezen határszéli, oly félreeső, elszigetelt, exponált s sokat veszélyeztetett állomásán! Ő itt az áldott emlékű Ebner által alapított keresztyén beteggyuletet tovább fejlesztette s férfidáldát alakítván úgy az egyházi mint a világi élet terén új szellemet kedvet s örömet lehelt a szivekbe! A hat községből álló, kaboldi ev. gyülekezetnek lelki gondozásába s vezetésébe is Kicker mint konvent — s iskolaszéki titkár szelidsége, önuralma, önmegtagadása ember- és békeszeretete által, válságos időkben a különféle szét húzó elem egyesítésére is csak jótékonyan hatott. Ily tanítónak Kaboldon csak barátja volt! . . . De épen ilyet irigyelt a sors! . . . Véne, ifja, apraja, nagyja zokogott Kaboldon, midőn 1876. évben saját szülővárosa Ruszt, Kickert innen elválasztotta, s akkor fájlalta s tudta meg legjobban ki volt Kicker Kaboldon, mikor már nem volt itt! Kabold mostoha viszonyok de többszöri költséges lelkészválasztás folytán is anyagilag hanyatlott! . . . Az apadó Fertő tava partján fekvő Ruszton is, három egymásután következő lelkészválasztásnak elseje akkoriban nagy vihart szült, s felvert hullámai Kicker Illés békes hajlama folytán lenyugodtak! Kicker Illés nem illés, — hanem János-féle áldott hajlamának befolyása folytán az összes tényezők egyesült erejével Ruszt egyházi élete azóta egyre kedvezőbb lendületet vett! Kicker Ruszton is alakított férfidáldát s vezette is 25 évig s mint tűzoltó egyleti titkár általános vagy közdicséretet aratott. Az összes város három buzgó lelkésze, Sachs Benő, Warkoweil Károly és Franz Vilmos egymásután, minden kartársa s ismerője leginkább minden tanítványa szerette őt!

Kicker mint családapa is az önfeladózásig fáradozott! Számos gyermekének a fele már serdülő korában, — sőt egy fia mint már önálló hivatalnok halt meg előtte; másik fele t. i. 2 fia s 3 leánya még él s a leg gondosabb nevelésben részesült! Az ő méltó életpárja, született Besenhofer Erzsébet, a szerető anya s pontos és szorgos háziasszony ezen mintaképe, osztotta számos s egyre növekvő szüiei kötelmeit. Alig hihető, mennyi

mimindenféle munkát vállalt el s végzett a fáradhatlan jószívű Kicker. Midőn 1895. évben Kabold és Felső-Péterfa árviz folytán koldusbotra jutott: Kicker maga ment Ruszton házról-házra könyöradományt gyűjteni, s az intelligens jómódú s jószívű rusztiak bőven adakoztak s tanítóikkal együtt vetelkedtek más gyülekezetekkel Kabold nyomorának enyhítésén. Kicker maga is erejéhez mérten jó sokat adott! Mielőtt jól nevelt serdülő s élő öt gyermekének csak egyikét is önálló állásban látta volna, mint a villám egy erős tölgyfát, úgy a szívszélhűdés hirtelen döntötte el ezen nemesszívű, szelid kedélyű s a mellett tetterős testes férfiút! Barátjai két évtizedet kívántak még neki; ő még csak két évet őhajtott volna magának!... De a végóra kérlelhetlen hatalmai elragadták a jelest!... Eltekintve attól, hogy Kicker csak búsan vált meg rég megszokott s megkedvelt lakásától, Rusztnak maradandó dicséretére legyen mondva: tisztessége volt ezen ő jeles szülöttjének az ő szülővárosában már életében is; még nagyobb volt a végtisztessége temetése alkalmával.

A mily bánatos s leverő, ép oly magasztos s felemelő is volt a dicsőült halott temetkezése. A torony gyászlobogója, a családnak, rokonságnak, kartársainak, volt — s mostani tanítványainak, dalárdának, tűzoltó együletnek s egyéb tisztelőinek tiz koszorúja, Breyer Jakab tanítóegyleti elnök s medgyesi lelkész szivből származó imája az udvaron — Franz Vilmos, ruszti lelkész, kitűnő szószéki beszéde — (Luk. 2,29) Brunner János, esperes s soproni lelkész, hatalmas temetői szónoklata (Dán. 12,3) a soproni, medgyesi és ruszti dalárdák remekül vezetett s előadott dalai, az orgona megrendítő búcsú, — s a zenekar méla akkordjai Menyhárd s Heszler lelkészek, az idősb s ifjabb tanító nemzedék lelkes tagjai a kiváló soproniaktól Frűhwirth Pósch... tól s a medgyesi Raigertől kezdve a legfiatalabb buzgó környékbeli tanítóig, száz meg száz városi s vidéki evang. s nem evang. kíséző, köztük a kaboldi ev. egyház tisztelő küldöttsége is... hálásan rebegé a a sirba: »Isten veled dicsőült békebarát... a béke örök honában!«

Békeszereteted őrangyalként lengje körül kedves családot, s maradjon meg szelidségeddel s szerénységeddel emlékül barátaidnak s tanítványaidnak! Az örök béke fejlődeme adjon egyházunknak számos ily-lelkületű tanítót, . . . Ő a Te árváidat sem hagyja árvául, megtér hezzájuk!

Pieler Máttyás
kaboldi lelkész.

Üzenetek:

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy evangélikus egyházi életünk keretébe vágó mozzanatokról, eseményekről lapunkat — ha a legrövidebben is — értesíteni sziveskedjenek.

B. I. — **H. W.** köszönjük. — **W. S.** Elintéztük. — **Szl. I.** A mennyire lehetett elintéztük. **Dr. Fl. K.** Köszönjük. Felhasználjuk. — **Dr. T. G. Sz.** értesítéset vettem. A munkát megküldtem. — **B. E.** Elküldtettem. — **B. H.** Elintéztük. — **S. G.** Az elmaradt számokat természetesen pótoljuk; csak méltóztassék megírni melyik hiányzik. — **L. A.** Innen rendesen elment; sziveskedjék megírni, melyik szám hiányzik, azonnal pótoljuk.

Pályázat.

Segédem rendes lelkészszé választatván

segédet

keresek. A feltételeket levél útján állapítjuk meg. Az állás március elején elfoglalható, de ajánlkozást későbbi időre is elfogadok.

Orosházán, 1904. jan. 18.

Veres József.

Pályázat.

A debreczeni ágost. hitv. ev. egyház a

segédlelkész-hitoktatói

állásra pályázatot hirdet. Javadalom: évi 1200 korona, havi előleges részletekben fizetve.

Az állás márczius elején elfoglalandó.

Jelentkezések alulírott főespereshez f. é. február 25-ig küldendők.

Debreczen, 1904. január hó 31.

Materny Lajos

főesperes.

Hirdetés.

Ruttkay Sándor salgótarjáni lelkésznek a Luthertársaság által kiadásba fogadott

konfirmációi tankönyve

könnyen érthető gyermekstylusban írva szerzőnél kapható. Ara 30 fillér, kedvezmény 10%.

A szatmári kiállításon (1903). jury tag, aranyérem és diszoklevéllel kitüntetve.

Jobb és megbízhatóbb

magvakat

s olsobban sehol sem kapni, mint

F á b i á n B é l a

magkereskedésében

Budapest, IX. ker. Üllői-ut 73. szám.

Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld.

12. 10—1.

Az 1902. évi verseczi ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi makói ipar és gazdasági kiállításon a nagy diszoklevéllel kitüntetve.

Wegenstein C. L.

első délmagyarországi

orgona-építő műintézet

(villamos üzemre berendezve)

Temesvárrott.

Szállít kitűnő, legújabb rendszer szerint készített

pneumatikus

orgonákat

bármily nagyságban

a legolcsóbb árak mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvételnek, olcsón és kitűnő szakértelemmel eszközöltetnek.

Bővebbi felvilágosítással és költségvetésel szívesen szolgálók.

Az 1896. évi kiállításon a nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

5-27

Országh Antal

orgona-készítő Nagyváradon.

Elvállal és készít a legújabb vivmánya

cső-pneumatikus

és

gépezetes orgonákat

kúp rendszer szerint.

Öreg orgonákat átalakít és javít jutányos árban

Saját gyártmánya
iskola harmóniumokat

raktáron tart

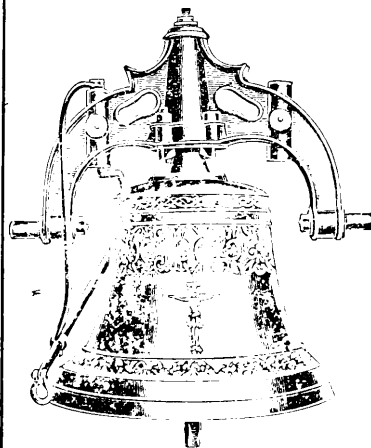
s elad mérsékelt árért.

12-2

baktai EGRY FERENCZ

harangöntő

Kis-Gejőcz, Ungmegye.

Ajánlom *harangöntő műhelymet*, amely legrégibb és legjobb hírnevű az országban.

Teljes szavatosság mellett szállítok

HARANGOKAT,

bármily súlyban. Nem tetszőket feletlenül visszaveszek és a költségeket visszatérítem.

Tessék árjegyzéket kérni!

Kivonat az elismerő iratokból:

Bizonyítvány.

Alulírottak ezennel bizonyítjuk, hogy Egrý Ferenc, kis-gejőci jönevű harangöntődjéből kikerült — és a kassai gör. kath. templom részére megrendelt három harang, — nevezetesen a legnagyobb 943 kgr. súlyu és f hangú, a középső 694 kgr. súlyu és a hangú, a legkisebb pedig 324 kgr. súlyu c hangú — célszerű vasfelszerelésével, forgatható vaskoronájukkal és kellemes összhangjukkal az egyházközség és a szakértők teljes megalgedését érdemelte ki. Miért is nevezett harangöntőt minden érdekelt egyházközségnek melegen ajánlhatjuk.

Kassán, 1899. évi január hó 24-én.

Kovaliczky István.
Pajkossy János.

Viszlóczky Gyula
t. kanonok. kassai gk lelkész.

Hirdetés.

A régi, kipróbált s hazai tótnyelvű gyülekezetünk legnagyobb részében használt

Braxatoris K.

Konfirmációi Kátéja

magyar nyelven, kapható Kassán alulirotnál, példányonként 60 fill. Nagyobb megrendelésnél 10% engedmény. A magyar és tótkettős nyelvű gyülekezetekben egyedüli legelőnyösebb tankönyv.

Homola István

14 2-1

cv. lelkész.

Pályázat

a tátraalji ág. h. evang. egyházmegyébe kebelezett **Holló-Lomniczi** németajku egyházban önkéntes lemondás folytán megürült

rendes lelkészi állásra.

Ezen állással egybekötött törvény szerinti lelkészi kötelességek mellett következő javadalmazás biztosított: 1. Természetben való lakás, a hozzátartozó épületek és egy nagy kert használattal. 2. Készpénzben évenként 560 azaz ötszázhatvan korona és 587 kor. 31 fill. azaz ötszáznyolcvanhét korona 31 fillér congruapótlék 1600 koronáig, 3. 3 azaz három pozs. mérő tiszta búza, vagy annak pénzértéke. 4. 20 azaz husz pozs. mérő rozs. 5. 20 azaz husz pozs. mérő árpa. 6. 6 azaz hat pozs. mérő zab. 7. 4 azaz négy koci (a 16 kéve) szalma. 8. 24 azaz huszonnégy bécsi öl tűzifa befuvarozva. 9. 2 azaz két szekér széna befuvarozva. 10. 6 azaz hat hold (1200 □-öl) szántó föld ingyen használata. 11. Szabad legeltetési jog. 12. Stola és of-ertoriumok körülbelől 150 korona. A magyar és német nyelv mellett a tót nyelv ismerete is kívánatos. Jelentkezés a képesített igazoló okmányokkal együtt **folyó évi február hó 29-ig** az alulirott főesperesi hivatalnál.

Kelt Poprádon és Nagy-Lomnicson, 1903. január hó 29-én.

Kulman János

esper. felügyelő.

Székely Gyula

9. 3-1

főesperes.

**A legjobb magvakat
A legnemesebb fákat
A legszebb virágokat
A legdivatosabb csokrok és koszorúkat**

friss élővirágokból

a legjobb minőség szavatolása mellett szállítja

Mühle Vilmos

cs. és kir. udvari szállító

mag- és virágkereskedése Temesvárott.

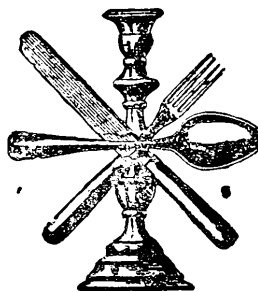
T. CZ. 5 koronán felüli magrendelések bérmentve küldetnek s ezekhez legújabb kertészeti kézikönyvem „**Mühle tanácsadója a kertművelésben**“ ingyen lesz mellékelve. Ez a leghasznosabb kézikönyv minden kertgazdának.

Nagy képletes főárjegyzék ingyen.

Egy háztartási mérleg ingyen!

Mesés olcsó árak mellett küldöm szét túlhalmozott raktárból világhírű s kiválóságukért általánosan kedvelt

mexikói ezüst-áruimat
és pedig:

6 drb mexk. ezüst asztali kést
6 „ „ „ evővillát
6 „ „ „ evőkanalat
12 „ „ „ kávéskanalat
6 „ kiváló deszertkés
„ „ deszertvilla
1 „ mexk ez. levesmer. kanál
1 „ „ ezüst tejmerítő
1 „ elegáns szalon asztali gyertyatartót

46 drb összesen csak **6.50** frt.

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy szavatosság mellett pontosan működő 12 és fél kiló hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen fehér fém (belül is) melynek tartósságáért és kiváló minőségéért **jótállást** vállalok. Szétküldése a pénz előzetes megküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból. 12-1

Auffenberg József, Budapest, VII., Huszár-u. 6.

Hihetetlen!

4 1/2 kg. legfinomabb a sajtolásnál kevésbé megsérült

PIPERESZAPPAN

(kb 50 drb) rózs. speik, moschus és ibolya illatokból szépen összeválogatva, míg a készlet tart 5 koronáért kapható.

A pénz előleges beküldése vagy utánvétel mellett küldi

Auffenberg József Budapest, VII. Huszár-utca 6.